

Høringsinnspill til Meld. St. 22 (2022–2023) «Kunstnarkår» fra Unge Kunstneres Samfund

Unge Kunstneres Samfund takker for muligheten til å komme med innspill til meldingen *Kunstnarkår*. Vi mener *Kunstnarkår* gir en god beskrivelse av situasjonen på det visuelle kunstfeltet, og merker oss særlig at visuelle kunstnere er «dei gruppene som har lågast gjennomsnittleg samla inntekt.» (Kap 2.5.1)

Det er et behov for et sterkere rammeverk og kollektive avtaler som sikrer lik tilgang og like vilkår på kunstfeltet. UKS arbeider for at alle, uansett bakgrunn, skal ha mulighet til å bli kunstnere og at det skal være mulig å stå i kunstneryrket gjennom et helt liv. Det stiller krav til bærekraftige honorarer og vederlag for utstillinger, en robust infrastruktur som tar vare på kunstnerne og sosiale rettigheter for de som faller utenfor.

UKS støtter NBKs merknader til kunstnermeldingen, men vi ønsker å presisere noen momenter av særlig viktighet for unge og nyetablerte kunstnere. Vi støtter støttenettverket Verdensrommet sine innspill om situasjonen for kunstnere fra land utenfor EU/EØS. Vi støtter også Norske Grafikere og Fellesverkstedene i Norge sitt innspill om produksjonslokalenes viktige plass i den kulturelle infrastrukturen.

Utstillingsavtale mellom staten og kunstnerorganisasjonene

Vi er glade for at *Kunstnarkår* løfter fram trepartssamarbeid og et organisert arbeidsliv som virkningsfulle tiltak for å bedre kunstnerens økonomi og rettigheter som arbeidsfolk. Vi er også glade for at meldinga skriver at «regjeringa vil føre ein politikk som stimulerer til auka organisasjonsgrad på kunstfeltet» (s. 90), men for det visuelle gjelder ikke beskrivelsen om at «det er få kunstnarar og kunstnarorganisasjonar som er fagorganiserte.» Over 75% av billedkunstnerne er organiserte gjennom NBK. De visuelle kunstnere har i årevis har bedt om en utstillingsavtale med staten som omfatter en rammeavtale for utstillingshonorar og en reforhandling av vederlagsavtalen. Muligheten for trepartssamarbeid har til nå kun vært begrenset ved at staten ikke har møtt opp, og vi er glade for at *Kunstnarkår* legger opp til at avtalen om utstillingsvederlag nå skal reforhandles. Det bør samtidig inngås en kollektiv rammeavtale for utstillingshonorar, uten unødvendige «utredninger om verdiprinsipper» for å trenere arbeidet.

Kunstnere legger i dag ned et stort arbeid for offentlig finansierte visningssteder som i liten eller ingen grad blir betalt. Utstillingshonoraret må spesifiseres i utstillingsavtalene mellom visningsstedene og utstillerne, hvor honoraret omfatter kunstnerens arbeid med utstillingen i form av eksempelvis møter, tilpassing, montering og demontering av utstillingen, deltakelse i PR og formidlingsoppgaver.

Forslag til merknad:

- starte forhandlinger med kunstnerorganisasjonene om en kollektiv rammeavtale for utstillingshonorar.

Gjennomgå utstillingsavtaler

Institusjonene spiller en viktig rolle i oppfølgingen av avtaler og i utbetalingen av vederlag, honorar og produksjonsmidler til kunstnerne de stiller ut. *Kunstnarkår* slår fast at en del av ansvaret for rimelig betaling hviler på institusjonene. (s. 65) Institusjonene er en del av den offentlige infrastrukturen som legger til rette for å produsere og tilgjengeliggjøre kunst, og vi er glade for at regjeringen vil «sikre god økonomi for kunstinstitusjonar over heile landet» (Kap 5.6) Særlig unge og nyetablerte kunstnere stiller som den svake part i møte med institusjonene, og det er nødvendig

å gjennomgå praksisen med utstillingsavtaler ved statlig støttede visningssteder med tanke på økonomi og kunstneres rettigheter.

Forslag til merknad:

- gjennomgå dagens praksis med utstillingsavtaler ved offentlig finansierte visningssteder inkludert honorarer, utstillingsvederlag, regler for produksjonsbidrag, eksklusivitetsklauuser, taushetsklauuser, forkjøpsrett, provisjonsbestemmelser, kanaler for varslings og kunstneres ideelle rettigheter.

Et løft for visuell kunst i Kulturrådet

Kapittel 4.3 i *Kunstnarkår* handler om Kulturrådet. De forvalter Norsk kulturfond som er avgjørende for infrastrukturen på det frie feltet innen visuell kunst, især for unge og nyetablerte kunstnere. Arrangørstøtteordningen, aspirantordningen og kunstnerassistentordningen er alle ordninger som i sin tid var foreslått av UKS for å bedre rekrutteringen og tilgangen til kunstneryrket. I tillegg gjør prosjektstøtte fra Kulturrådet det mulig for både unge og veletablerte kunstnere å gjennomføre sine utstillinger og prosjekter.

Kulturrådet spiller en nøkkelrolle i utviklingen av infrastrukturen og mer regulerte og rettferdige arbeidsvilkår på feltet. Kulturrådet har selv tatt til orde for et løft for det visuelle kunstfeltet for å nå bredere ut til publikum i hele landet og for å sikre rimelige vilkår for kunstnerne. I områdeplanen for 2022–2024 beskriver Kulturrådet sin hovedsatsning for perioden på arrangørstøtten «med vekt på å utvikle infrastrukturen i det frie feltet, styrke det kunstfaglige arbeidet, sette virksomhetene i stand til å betale honorar til kunstnere og andre bidragsytere, og å nå ut til nye publikumsgrupper, herunder barn og unge.»

Forslag til merknad:

- gjennomføre et løft for det visuelle kunstfeltet i Norsk kulturfond.

Infrastruktur er også bolig

Det er behov for å sikre infrastruktur for kunstnere i hele landet. Med infrastruktur menes i første omgang: tilgang på atelier, produksjonslokaler og fellesverksted, rimelige kunstnerboliger med atelier, samt egnede lokaler og driftsmidler til små- og mellomstore produserende visnings- og formidlingsarenaer. For å legge til rette for utviklingen av denne infrastrukturen bør det etableres nasjonale, substansielle tilskudds- og lånegarantiordninger for infrastrukturprosjekter.

Forslag til merknad:

- Legge til rette for og bidra til finansiering av kunstnerboliger, basert på UKS' forslag til kunstnerboliger med atelier og fellesverksted, i de største byene i Norge.

Sosiale rettigheter

Kapittel 10.2 slår fast at også for kunstnere gjelder det at «Tilgangen til sosiale rettigheter heng sammen med innbetalinga til folketrygda.» Koronapandemien viste med tydelighet at det sosiale sikkerhetsnettet i liten grad fanget opp kunstneres «lappeteppeøkonomi» med blanding av lønns- og næringsinntekt. For en kunstnergruppe hvor opptil en tredjedel har inntekter under grensen for lavinntekt vil den manglende tilgangen til sosiale rettigheter få dramatiske konsekvenser i krisetid. *Kunstnarkår* tar ikke opp det manglende sikkerhetsnettet, hvor en minsteinntekt for kunstnere er et målrettet tiltak.

Forslag til merknad:

- vurdere et sikkerhetsnett i form av en minsteinntekt for kunstnere.